

heel de „speculatie“ uitgaat van de opvatting van het geheele wereldverloop als van een z.g. wereldjaar, dat in vier wereldjaargetijden en in twaalf wereldjaarmanden uiteenvalt. Voorts meent hij, dat in de oorspronkelijke ethnische theorie deze vier mythische, kosmische jaargetijden zijn voorgesteld als elk voor zich geïnaugureerd en beheerscht door een telkens weer nieuwen god. Deze vier goden zijn weer te identificeren met de vier sterren, die aan de vier hoeken van den hemel staan en daar de jaargetijden beheerschen. Wereldjaar en wereldperioden worden vaak gecombineerd met de praecessie der zon. (Vgl. J. A. Bengel, „Cycclus oder Betrachtung über das grosse Weltjahr zum Wachstum profetischer und astronomischer Kenntnisse“, 1773). Met de „tolédooth“ van Adam, Noach, Terah, Mozes worden door Jeremias ook de „tolédooth“ van hemelen en aarde uit Genesis 2:4a op één lijn geplaatst. Dat woord beteekent volgens hem daar hetzelfde als in Gen. 5:1, 6:9, 11:27. (Vgl. Hommel, „Grundriss“). Precies hetzelfde nu, als deze reeds verouderde religionsgeschiedelijke auteurs beweren, vindt men vandaag in het boek van den anthroposoof Bock (1935) in betrekking tot de „tolédooth“ van Gen. 2:4, 5:1, 6:9, 11:27. Alleen voegt hij er nog aan toe Ruth 4:18 over de „tolédooth“ van Perez. Hij wil dus ook nog David na Mozes in het gelid plaatsen. Ook Bock vertaalt „tolédooth“ door ontstaanskringlopen. Het Oude Testament is bij hem de overgang van de oostersche tot de westerse wereldbeschouwing. Daarom, zoo zegt hij, wil het Oude Testament dan ook geenszins zich verzetten tegen zulke cyclustheorieën. Want z.i. richt Genesis zich tot een bewustzijn, waarin als rest van het oude mystische wereldgevoel, het weten van cyclische aeonen nog aanwezig is. Voordat de eigenlijke geschiedenis van het Oude Testament de lijn van het voorwaarts-schrijden zichtbaar maken kon, zijn er de cirkels geweest, al verbergen die zich dan ook voor onze waarneming. De zeven scheppingsdagen van Genesis I correspondeeren dan ook met de zeven brieven, de zeven zegelen, de zeven bazuinen en de zeven fiolen der Apocalypse. Want deze laatste zelf teekenen volgens hem ook „den Durchbruch der Geschichte in das Geistesgebiet“.

En zóó dringt alles tot de conclusie, dat in dat kosmisch tijdstip, hetwelk door het „begin“ van Gen. 1:1 wordt aangeduid, de wereld reeds lang aanwezig was. Reeds vóórdat de Elohim (de „Goden“) spraken: „Laat Ons menschen maken“, waren er menschen. Niet de schepping der gezamenlijke aeonen, doch de aanvang slechts van een bepaalden, van ónze, of een voor-vaderlijken, aeon wordt in Genesis bedoeld, en dan wel van dien aeon, waarin door het ontstaan van de zich verdichtende aardstof een aardse wil en ook een aardse geschiedenis pas mogelijk zijn geworden. Ook zoo wordt dus de mogelijkheid van den bijbelschen zondeval afgesneden, en ook in dit geval geschiedt dat door bewust terugkeer tot oostersch denken.

Tegenover al dit gespeculeer nu, waarin zeer oude ketterijen in een niet eens heel nieuw pak gestoken zijn, belijden wij bij de jaarwisseling het schriftuurlijke: „eenmaal“. „Ik ben de alpha en de omega“, de alpha, niet een alpha; de omega, niet een omega. De „lijn“ van onze aarde-geschiedenis is door de vleeschwording des Woords geworden tot die der openbaringshistorie; wie aan openbaring en aan haar geschiedenis gelooft, die heeft niet eens een oudejaarsavondmeditatie nodig, om zich weer te kunnen schrap zetten tegen dergelijke theorieën; op het kerstfeest heeft hij reeds ze afgezworen. Afgezworen, om zijns levens wil.

Eén begin, en ook één einde.

Eénmaal Genesis, éénmaal Apocalyps.

Eénmaal: alzoó zijn volbracht de hemel en de aarde.

En ook maar éénmaal: het is geschied.

En dienovereenkomstig ook maar éénmaal: het is volbracht.

Ja, wel staan wij alleen met dit geloof in de beteekenis van den oudejaarsavond.

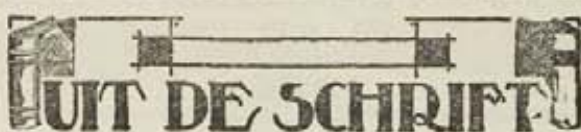
Barthianen houden ons geen gezelschap in dezen: de Religionsgeschiede mag volgens hen haar gang wel gaan; en over „de eerste“ en „laatste“ dingen weten we immers toch niets? Oxford-lieden maken ook niet om zulke problemen; hun „keep-smiling“-„religie“ laat „den vloed opkomen“, maar legt geen dan van Schriftgeloof tegen deze vlooden van herlevend gnosticisme.

Maar wij, wij mogen niet anders. We hebben geen moed, en ook geen recht, om den strijd van schepping en chaos, van licht en donker, van deugd en ondeugd, van ouden en nieuwen mensch in een kosmisch reglement onder dak te brengen, en ons zelf in de massa, ja zelfs de massa in den aeon, en den aeon in de aeonen te laten verdwijnen in aller gansch-reglementaire fundamentele doorbreking van het dilemma van schuldig of onschuldig, verantwoordelijk of onverantwoordelijk, verontschuldigbaar of niet-verontschuldigbaar.

Eénmaal het kruis, éénmaal de opstanding, éénmaal de kribbe, éénmaal de kroon, éénmaal de geboorte, éénmaal de wedergeboorte. Dit éénmaal is slechts te gelooven; en de eeuwig-

heidsbeteekenis van de twaalf slagen te middernacht tusschen Vrijdag en Zaterdag is het óók. Geloof je het óók? Want er is maar één Adam, en maar één tweede Adam. En het is er telkens maar één, voor wien de ééne viel, de ander opstond uit de dooden. De aanspraak van den tijd is die van God; dus is ze strikt persoonlijk.

K. S.

Een jaar van God.

(Jaarwisseling)

En dan zal het einde komen.
Matth. 24:14b.

De jaarwisseling geeft aanleiding tot mediteeren over den tijd. Dien laatsten dag of avond van het jaar wijdt ieder mensch een min of meer vluchtige gedachte aan den tijd, al of niet in verband met de eeuwigheid; dit hangt af van de mate van ontzonken-zijn aan de eerste beginselen van de religie. Ook de Kerk des Heeren zet zich dien dag tot de geloovige overpeinzing van de groote, zware begrippen van tijd en vergankelijkheid, eeuwigheid en duurzaamheid. Maar de Kerk wil dit doen in nauwe gebondenheid aan de Schriften. Zoo wordt zij bewaard voor de heillooze onvruchtbaarheid, waartoe anders het mediteeren over deze dingen, gelijk alle „bedenken des vleesch“, gedoemd is.

En dan mogen wij het jaar 1937, dat ging, evenals het jaar 1938, dat komt, zien als een jaar van God. Eén van de jaren, waarvan God het aantal in Zijn Raad bepaald heeft, en die tesamen het raam vormen, het „bestek“, waarin Hij besloten heeft Zijn plan met deze wereld te verwerkelijken. Ook dit jaar neemt zijn door God aangewezen plaats in tusschen het begin van Genesis 1:1 en het einde, waarvan onze Heiland spreekt in Zijn redenen, die terecht eschatologisch heeten, en waarvan de Apocalyps den dreunenden klokslag Gods aankondigt met een „het is geschied“.

Aan dat einde, dat groote einde, moeten wij denken bij het einde van het jaar. De Schrift laat ons steeds den tijd zien, de dagen, maanden, jaren, de perioden en bedelingen, de groote inkervingen en keerpunten, den duur van koninkrijken en volkeren, en ook de individuele levens der menschen, als gedeelten van die ontzaglijke overkoepeling van het wereld- en menscheidsleven, die God noodig heeft voor de ontwikkeling van Zijn plan van schepping en herschepping en die wij gezamenlijk aanduiden als „geschiedenis“. Zóó gebiedt God dus de wereld en ons leven te zien in de continuïteit der gebeurtenis: als geschiedenis van God. Zoo heeft God het begin gesteld, en het einde, en elk jaar dat daartusschen ligt. Daarom wie leeft bij de Schrift, wordt weerhouden van de dwaling, om God en wereld, tijd en eeuwigheid met elkaar te vereenzelvigen; of ook het verschil tusschen beide op te voeren tot een onverzoonbare tegenstelling. De geschiedenis is niet een proces, waarin een goddelijke idee zich zelf verwezenlijkt. Maar er is óók niet een „polaire tegenstelling van tijd en eeuwigheid“, die ons in een voortdurende spanning houdt. Neen, de geschiedenis is de verwerkelijking van Gods raadsplan, zooals Hij dat wil, en waarin Hij Zelf is neergedaald met Zijn genade en heil in Christus Jezus.

Als dan ook onze Profetie spreekt van het komende einde der geschiedenis, dan verklaart Hij ons den tijd. Want „einde“ is alleen mogelijk bij een „begin“. Zoo zijn er „eerste dingen“ en „laatste dingen“. Van die laatste dingen is Jezus bezig tot Zijn discipelen te spreken. Hij geeft aandoening van die dingen, opdat het „teekenen“ mogen zijn, waarop wij letten moeten. Hij spreekt eerst van algemeene dingen, van rampen die over de geheele wereld zullen komen, oorlogen en hongersnooden en aardbevingen; en dan noemt Hij de jammeren, die in 't bijzonder de geloovigen zullen treffen: vervolging, valsche profetie, hypocrisie. Dit alles zal behooren tot het stuk der geschiedenis Gods, dat komen zal: de laatste dingen. Neen, de Kerk behoeft niet in het onzekere te zijn omtrent hetgeen God in den loop der jaren doen zal. De profeten des Ouden Testaments, en de Apocalyps en de redenen van den Heere Jezus maken ons veel bekend. Wij behoeven niet in het donker te gaan door de jaren; maar wij gaan in het licht!

Zoo zijn wij ook dit jaar in het licht gegaan!

God heeft gewerkt in en door Christus! God was in dit jaar, in de dingen, die er geschied zijn. Dit maakte onze menscheids-geschiedenis, ons leven, en ook dit jaar zoo groot! Omdat God Zelf den gang der geschiedenis heeft bepaald, ja in den tijd is neergedaald! Omdat Christus is geboren in dien tijd, en alle eeuwen, zoowel vóór Zijn geboorte als daarna, in dien tijd werkt! Hij is de Alpha en de Omega, het begin en het einde der geschiedenis, maar óók haar midden. Hij is er altijd!

Hebben wij Zijn gangen gezien, ook in dit jaar? Hebben wij Christus bezig gezien met Zijn kerkvergaderend, kerkbouwend werk? Hij heeft ook dit jaar Zijn onbeweeglijk koninkrijk als een rots, een petra, gesteld in de bewegelijkheid der vergankelijke dingen. Hij heeft de gansche wereld met Zijn hand een jaar voortgestuwd naar het einde.

Zoo was ook dit jaar een groot jaar, een jaar van God, een jaar des Heeren Jezus Christus.

Daarom kunnen wij Hem er voor danken en loven.

Maar stil wordt het in ons, als wij weten, dat Hij, de Koning der jaren, ook óns een plaats wil geven in Zijn onbeweeglijk koninkrijk. Christus heeft den vloek, die óók in den tijd gekomen was om der zonde wil, gebroken. Hij nam het doods-element, het vergankelijke en stervende uit mijn jaren weg. Hij legde in die jaren de eeuwigheid, het leven. Hij voer ten hemel op vol eer en de kerker werd Zijn buit: ook de kerker van den tijd, waarin ik, gevangene, al maar zou hebben rondgelopen als een dier in zijn kooi, — ook die gevangenis hebt Gij gevangen genomen!

Dit jaar bracht ons Uw einde nader!

Gij komt!

Dan hebben ook de laatste dingen hun tijd gehad. Dan heeft de wereld haar kringloop, die niet vicieus was, omdat Gij er in kwaamt, volbracht. Dan heeft de Antichrist, de kleine hoorn uit Daniël 7:8, gewoed: een tijd en tijden en een gedeelte eens tijds. En dan zal het einde komen. Dan gaat de slotacte in van het drama der eeuwen, de finale, de eindcatastrofe. Dan, op den laatsten dag, in een punt des tijds, komt Christus, de Geborene van Bethlehem, weer! Dan hebben de klokken voor het laatste geluid, als Gods klok de laatste slag van Zijn dag laat dreunen. Dan zullen „de heiligen des Allerhoogsten“ met Christus het koninkrijk ontvangen en zij zullen het bezitten tot in eeuwigheid, ja tot in der eeuwen eeuwigheid (Dan. 7:18). Dan is het probleem van „tijd en eeuwigheid“ voor eeuwig opgelost.

W.

N. S.

KERKELIJK LEVEN

Winst of verlies?

Gaan de gedachten bij de jaarwisseling terug, dan komt de vraag op: winst of verlies?

Moelijk zal het antwoord altijd blijven, maar onmogelijk niet.

Voor ons zelf zou ik geneigd zijn, te antwoorden: we gaan achteruit in de niet-openbare, maar vooruit in de openbare „diensten“.

Wat het eerste punt betreft: we hebben, geloof ik, reden voor bezorgdheid in velerlei opzicht; ik denk hierbij niet alleen aan de Gereformeerde Kerken. De jacht en de verstrooiing van het moderne leven doet veel schade aan persoonlijk en huiselijk leven. Het getal dergenen, die niet eens opmerken, dat ze „het doopvont“ op non-activiteit zetten, als ze de wieg ongebruikt laten, schijnt nog te groeien. De gewilligheid in het voldoen van de onbetaalde rekeningen der „wereld“, de rekeningen, die Christus haar presenteert voor kerk, school, zending, en zoo voort, maar die Hij onvoldaan van haar terugkrijgt, schijnt te lijden onder de heegerlijkheid der oogen, de grootsheid des levens. Een meer democratische dan theocratische geest schijnt rond te waren, en den eerbied voor het ambt, en de hartelijkheid in het wegnemen der zorgen van wie het bedient, te doen tanen. Grotere stadskerken ondervinden de gevolgen van het tekort aan predikanten, en dat in den tijd van overvloed van werkkrachten; wij kregen de olie, maar waren vaak te lui, om de vaten en kruiken voor den dag te halen, die het kostelijk geschenk konden bergen. De Christelijke boekhandel verliest meer en meer zijn eigen type, en klandisie; onder de Christelijke uitgeverijen zijn er, die Sanballat's bezwaar-schriften tegen den „amechtigen“ Nehemia liever drukken, dan diens geschriften zelf. De film houdt voor velen op een probleem te zijn; de politieke eenheid wordt gebroken, en wie ze verdedigen willen, zoeken dit pogen meermalen effectief te maken door in de breedte te verzamelen, meer dan in de diepte te helpen verstevigen. De ressentimenten van wie over en weer hun beginselstrijd hebben verwaarloosd, worden tot aanknoopingspunten voor een hernieuwd verkeer, en dit heet dan maar al te vaak Christelijk verkeer, en krijgt den naam van „gemeenschap der heiligen“, omdat „allo kai allo“ (de onverenigbaarheid van elkaar weersprekende beginselen) te weinig meer worden „onderscheiden“, roepen „allos kai allos“ (de vroeger door antithese gescheiden personen) elkaar schoone volzinnen toe over het elkaar de hand reiken over hun kerk(hof)-muren. Het lijden van Christenmenschen, speciaal dan dat lijden, dat ze met de niet-Christenen gemeen hebben (werkloosheid, tuberculose, een „niet-welgeschapen“ kind) wordt tot zóó exclusieve zelfattendantstof, dat wij om Christus' wil lijdt, b.v. in kwadaardigst laster, waarop geen verhaal in Christus' kerk zelfs overwogen

wordt, niet lijden. De „n speech“, gens geldt dingen vo- daar dat 't decoratie militia Cl- daar zegt: En zoo z

We geloov- thans com- daartoe ni- vreezen w- is dan wel- Maar

O zeker- jaar veel- alleen-maa- maan, gar- uitgaand h- kerken, di- geweest, r- der predik- die goedpr- wat, zelfs- aangevoere- de zwaars- instemt m- altijd maa- het Goliath- te laat, al- eerste onl- kringgenoc- Klacht ovi- systematis- de technie- die zich ee- van gener- maar heef- te maken- het vuur h- En dan zi- wónen. H- donderen l- knus gew- vleezen, be- aan de to- die rustve- dier woon- niek (al i- ningen 13- achterna, tot hen d- hun overi- niet hoofd- wat fatsoe- bezoeken, was? Ik l- gaard. Són- achop Ma- leeft daar- hield een- van die n- gelijkelijk- schen Són- nog wel re- als er twe- 't gebruik- twee schul- den. Overi- durven ze- Maar —

Het is ju- openbare- getal derg- voering to- Dienoveree- schouders- Oxford-con- maar verk- gepolemise- groeit der- vinisten e- scheiden v- teeren op- aarde“, na- dan „in h- Zij hebber- Oude Veri- veler in I- ziel“, de- psalm, ko- vrede op- Hier zie- De partij- minder br- nog, maar- ons dan i- vredes-syn- bescherme- verloop ni- en ontloof- over „de- door A, en- kiezen tus- al minder- En dat i- Dat is a- bewogen j-

ok in dit jaar met Zijn kerk-lij heeft ook da- is een rots, een l der verganke- wereld met Zijn het einde. t jaar, een jaar s Christus. oor danken en

wij weten, dat een plaats wij- krijk. Christus d gekomen was nam het doods- vende uit mijn de eeuwigheid, vol eer en de er van den tijd, a hebben rond- ook die ge- en- der!

lingen hun tijd- kringloop, die n kwaamt, vol- le kleine hoorn n tijden en een t einde komen, ma der eeuwen, op den laatste Christus, de Ge- hebben de klok- i klok de laatste Dan zullen „de Christus het kot bezitten tot in ewigheid (Dan, tijd en eeuwig-

N. S.

EVEN

seling terug, dan en, maar onmoge-

, te antwoorden; re, maar vooruit

hebben, geloof ik, opzicht; ik denk eerde Kerken. De derne leven doet selijk leven. Het ken, dat ze „het s ze de wieg on- De gewilligheid e rekeningen der haar praesenteert ort, maar die Hij nt te tijden onder chheid des levens. ische geest schijnt het ambt, en de rgen van wie het rken ondervinden dikanten, en dat ichten; wij kregen om de vaten en het kostelijk ge- roekhandel verliest andisie; onder de inballat's bezwaar- nemia liever druk- film houdt voor politieke eenheid en willen, zoeken taken door in de e diepte te helpen wie over en weer d, worden tot aan- d verkeer, en dit verkeer, en krijgt lgen"; omdat „alle lkaar weerspreken- n „onderscheiden“, door antithese ge- volzinnen toe over kerk(hof)-muren, speciaal dan dat n gemeen hebben niet-welgeschapen- tentiestof, dat wie ladaardigen laster- rk zelfs overwogen

wordt, niet eens wordt opgemerkt in dit zijn Christelijk- hiden. De souvereiniteit in eigen kring is leuze voor 'n speech, een beschouwing, een jubileum; maar overigens geldt voor meer dan één de kring der zinnelijke dingen voor souvereiner dan die der geestelijke; vandaar dat 't profeteeren slechts wordt toegelaten als 't decoratief kan werken. En ter plaatse, zelfs van de militia Christi wordt de wandtekt onopvallend, die daar zegt: mieux vaut l'honneur que les honneurs.

En zoo zouden we nog heel lang kunnen verder gaan. We gelooven niet in ernstige tegenspraak, zoolang althans concrete aanduidingen wegblijven, of de geest daartoe niet van den Geest zich vermaand voelt; anders vreezen we wel verzet van den ouden mensch. En dat is dan wel het ergste bij dit alles.

Maar de „openbare diensten“ dan?

O zeker, ook te dien opzichte bood het voorbijgegaane jaar veelzins stof tot klacht. Klacht over zoo menig alleen-maar-decoratief werken van het Christelijk ver- maan, gansch regulair geworden. Klacht over achter- uitgaand kerkbezoek; over fladdergeesten; over groote kerken, die, ook waar het wel ter dege mogelijk was geweest, niets deden aan uitbreiding van het aantal der predikantsplaatsen; over een geest van partijdigheid, die goedpraat wat de vrienden misdaden, en doodzwijgt wat, zelfs al is het bloot afwerend bedoeld, daartegen aangevoerd werd of moest worden; over menschen, die de zwaarste beschuldigingen inbrengen tegen wie niet instemt met hun valsche Ireniek; over schrijvers, die altijd maar weer te laat komen in het hanteeren van het Goliath-wapen van de klacht over hetzelve; zóóveel te laat, als zij den tijd voor het tegenhouden van de eerste onbesuisdheid of oneerlijkheid hunner eigen kringgenooten hebben verzuimd, bewust of onbewust. Klacht over halfheid, die zich tot systeem maakt, wijl systematisch werken den leider kenmerkt; zoo wordt de technicus en de strateeg model voor den quasi-profeet, die zich een modelblad heeft aangeschaft voor de kennis van generaalsuniformen, en die zijn formeele ethiek maar heeft op te slaan om zich van de materiele af te maken in tijden, waarin de dwazen kastanjes uit het vuur halen, ook voor hún gemoedrust, — na dezen. En dan zijn er ook nog altijd broeders, die in Bethel wónen. Haalt onverhoopt iemand 't in zijn hoofd, te donderen ter plaatse van den kalverdienst, waar zij heel knus gewónd hebben, met o zooveel profetische ad- viezen, behalve dan net precies tegen den man, die aan de touwtjes trekt, of kan gaan trekken, en waagt die rustverstoorder het dan, niet alleen den Jeroeam dier woonplaats, doch ook de broeders-van-de-rust-tech- niek (al is 't maar door een symbolisch gebaar, 1 Ke- ningen 13), in gebreke te stellen, ze gaan hem zeker achterna, en zijn zegen gaan ze dan verderven; sprak tot hen de Heere niet, in de ure der onderbreking van hun overigens permanent-stillen tijd, dat het zóó streng niet hoefde, en dat-hij zijn symbolische gebaren best wat fatsoeneeren kon, door Bethel in een smoking te bezoeken, protestloos en berustend in hetgeen geworden was? Ik las onlangs van een broer van Sören Kierke- gaard. Sören had ongeveer een eeuw geleden met bis- chop Martensen hevige polemieken; op 't oogenblik lééft daar een heele schare lieden van. Maar broer-lief hield een rede, in het openbaar. Een schrijver merkt van die rede op, dat broer-lief gelijkelijk, o zoo strikt gelijkelijk, zijn regen en zijn zonneschijn verdeelde tus- schen Sören-broer en bisschop Martensen. Zoo zijn er nog wel reguleurs van hun regen en hun zonneschijn; als er twee kiven hebben zij al vast het voordeel van 't gebruik van 't dolzinnig spreekwoord, dat er dan ook twee schuld hebben. Dat helpt altijd — onder de leven- den. Overigens zouden zij 't niet graag van eenen doode durven zeggen.

Maar — waartoe verder?

Het is juist op dit punt, dat ik vooruitgang zie in onze openbare diensten. „Broer-lief“ loopt in het oog; en het getal dergenen, die onder de leiders zijn model rede- voering tot consensiekreet hebben uitgeroepen, slinkt. Dienovereenkomstig groeit het aantal dergenen, die hun schouders ophalen, als sympathiebetuigers met de Oxford-conferenties in of buiten jeugdconferenties zóó maar verklaren, dat Sören alsmede Martensen al dat gepolemiseer slechts doen „om 'teigen ik“. Het getal groot dergenen, die tusschen de projectielijn van cal- vinisten en de dieptelijn van 't calvinisme te onder- scheiden weten, en die de kerk van Christus niet trac- teeren op exegetische knoeierijen met het „vrede op aarde“, naar de wijze van de anti-militaristen, hetzij dan „in het wereldlijke“, hetzij dan in het kerkelijke. Zij hebben begrepen, dat de laatste psalmist van het Oude Verbond, Simeon, met zijn: „val en opstanding veler in Israël“, en met zijn „een zwaard door uw ziel“, de exegese heeft gegeven van den vóórlaatsten psalm, kort vóór den zijnen door engelen gezongen: vrede op aarde.

Hier zie ik den grooten vooruitgang van 1937.

De partijdigheid is er nog, maar ze durfde gaandeweg minder bravourstukjes aan. Het verdachtmaken is er nog, maar het heeft in December minder kansen onder ons dan in Januari. Het voor-den-dag-halen van het vredes-symbool, niet dadelijk, als de eigen vriend of beschermeling een oorlog opent, maar dan pas, als het verloop niet is gelijk men verwachtte, wordt zeldzamer, en ontloopt de critische aandacht al minder. Het zwijgen over „de rust der kerken“, als deze verstoord wordt door A, en het pas er over spreken, als men zou moeten kiezen tusschen A en den aangevallen B, het maakt al minder indruk.

En dat is goed.

Dát is althans een winst, die hij het einde van een bewogen jaar het hart met dank vervult.

Want als in de leidende kringen de lucht niet wordt gezuiverd, dan komt de zaak nooit goed, tenzij God — voor de noodzaak er van beware Hij ons genadig — het ambt der geloovigen weer in opstand zou doen komen tegen wie het met de leiding en den voor-gang heeft belast.

In ernst geloof ik, dat, dank zij zeer velen, die gesproken hebben, de rust der kerken is gediend. Het had anders gekund, en ook gemoeten. Het had niet mogen gebeuren, dat heel een schare van geleerden en van moderatoren-van-professie kalmweg toeliet, dat een lid van een commissie-van-onderzoek zich daarin liet benoemen, en meteen de leiding trachtte te nemen door brochures van bekende qualiteiten. Die zelfde moderatoren zouden anderen zoo iets zeker hebben kwalijk genomen. Maar nu het eenmaal zoo geloopt is, en velen zien gebeuren, wat aanschouwers-van- nabij reeds in September 1936 hebben zien aankomen, nu is het goed, dat de rust der kerken gediend werd door wie spraken. De pers, tot in Indië en Amerika toe, leerde weer voorzichtigheid, en zal daarin nog wel toenemen.

Moge van de saneering der verhoudingen, gelijk ze aanvankelijk te zien kwam, verdere baat geboden en gehoopt worden. Als de vloek der partijdigheid (der partijdigheid niet het minst der „Irenischen“) zal zijn gebroken, en de vreesachtigen weer zullen durven, dan kan een betere tijd geboren worden, die den Christelijken dienst over heel de linie van de kwade gevolgen der bedreven zonden tracht te ontdoen.

God zij ons genadig, en verlosse ons meer en meer van de kerk-politiek, die vandaag tegen niet-gangbare (?) meeningen waarschuwt, en gister zelf een welgevallen er aan nam, of morgen haar voordragers promoveert tot doctor of misschien nog wel tot iets anders. K. S.

Wetenschappelijk verantwoord?

Dat de Promotor van den Schrijver der dissertatie Voetius over het gezag der Synoden het zou opnemen voor dit proefschrift tegen de critici er van, was te verwachten. Hij en zijne beschouwingen zijn er toch te zeer bij betrokken.

Maar dat hij het ten minste zou doen op wetenschappe- lijk te verantwoorden wijze, had men ook mogen ver- wachten.

En dat te meer, nu hij aan het adres van bedoelde critici schrijft: „Met groote woorden als hiërarchie enz. Dr. Bouwman's dissertatie te willen afmaken, getuigde niet van wetenschappelijken zin“, De Heraut van 26 Dec. j.l.

Dit schrijft hij, ofschoon in De Reformatie van 16 Juli j.l. en in De Bazuin van 5 Nov. j.l., met de stukken is aangetoond, dat de Schrijver dier dissertatie zich op cardinale punten in zijne voorstelling van Voetius' leer vergist heeft. Hij laat deze aanwijzing en weerlegging stil liggen, zeker wel om hetgeen hij als onderstelling van Prof. Volbeda ten aanzien van de critici der bedoelde dis- sertatie overneemt, n.l. dat hij anders „voor een uiterst moeilijke taak staan“ zou.

Wat doet hij in plaats daarvan?

Hij neemt in eigene bewerking eene bespreking dezer dissertatie door Prof. Volbeda in The Calvin Fo- rum voor een groot deel over, met invoeging van Seiten- hiepe, zooals boven er reeds ééne werd medegedeeld.

En hoe is dat artikel van Prof. Volbeda?

Geeft dat eene bespreking en weerlegging van de door critici ingebrachte bezwaren?

In het geheel niet.

Het mag zelfs gevraagd worden, of Prof. Volbeda wel ééne letter der discussie in De Reformatie van 16 Juli j.l., en in De Bazuin van 15 Oct.—5 Nov. j.l., gelezen had, toen hij zijn artikel opstelde. Want hij schrijft: „It is reported that the first gun of the battle that may develop into a protracted struggle, was fired at the academic trial of the aspirant to doctoral honors“, d.i.: er wordt bericht, dat het eerste schot (eigenlijk: geweer) van den strijd, die zich tot eene langdurige worsteling kan ontwikkelen, afgeschoten werd bij het academisch onderzoek van den aspirant naar den doctorsgraad.

„It is reported“, d.i. het wordt gerapporteerd, bericht, gemeld. Maar Dr J. van Lonkhuyzen heeft reeds in De Reformatie van 16 Juli j.l. zijne oppositie bij de promotie vrij uitvoerig medegedeeld. Die was daar dus te lezen. Het schijnt daarom, dat Prof. Volbeda bij het schrijven van zijn artikel nog maar door de korte berichten in Amerikaansche bladen van deze oppositie vernomen, doch de eigen stukken der critiek niet onder de oogen gehad had. En dan desniettemin die critiek veroordeelen!

Maar hoe dit zij, Prof. Volbeda geeft in zijn artikel slechts zijne beschouwing over den gang der historie, die tot deze dissertatie zou geleid hebben, zijne opvatting van een en ander.

Doch geenerlei argumenten, allerminst tegen de critici.

Niets dan bloote mededeeling zijner visie, zijner mee- ning.

En met zulk een artikel meent nu deze gewezen Promotor als Herautschrijver bedoelde dissertatie te kunnen verdedigen tegen de er op uitgebrachte critiek, en veroorlooft hij zich de critici als ontbloot van weten- schappelijken zin voor te stellen!

Hij eindigt zijn artikel in De Heraut met deze woorden: „Het zal voor Dr. Bouwman... aangenaam wezen, dat ditmaal een deskundige, een hoogleeraar in het kerkrecht, hem een zoo loffelijk getuigenis voor zijn arbeid brengen kwam, als slechts zelden aan een dissertatie ten deel valt“.

God op aarde.

Neen, Simeon, gij valt mij niet mede, waarde broeder! Als niet van voren aan naarstiglijk onder- zocht was, dat gij rechtvaardig waart, zou ik ge- neigd zijn te twijfelen aan uw staat. Zeg, wat hebt gij toch tegen den dood, broeder? Is sterven dan zoo erg, uw ziel gaat toch naar den hemel? Man, man, wat jammer, dat gij het evangelie van het gezang niet gekend hebt: hoe hijgt ons hart om van dit vleesch ontbonden...! Als gij in onzen tijd leefde, zou ik u raden: luister eens naar de radio. Daaruit kunt gij vernemen van den psy- chiatr, dat angst voor den dood erg dom is. Je moet niet bang wezen voor den dood, Simeon, zou hij zeggen, doe maar als de Chineezers, die geven ook niets om den dood. Of een springvloed ze wegspoelt op zijn gele golven of de honger ze doodnipt, een strukroover ze martelt dan wel een landroover ze doodplettert uit de lucht, ze zeggen met gelijke apathie: Komm, süßer Tod!

Ja, het is jammer dat gij zoo'n consult niet medegemaakt hebt!

Maar, broeder Simeon, wij willen úw kleven aan het stof over het hoofd zien, gij zijt misschien niet zoo oud als wij u gewoonlijk voorstellen, mogelijk zal met de grijsheid ook uw wijsheid nog kómen. Ook zijt gij geen theoloog, maar slechts „een zeker mensch“.

Maar Anna, zuster, zuster! Hoe hecht gij nog zoo aan de aarde? Gij hebt toch genoeg ondervon- den om te weten dat het leven niets is! Die rouw in het jong geluk uws levens, dat jaren leven onder de weduwensluier, gaande den ganschen dag in het zwart! Wat een wekstemmen, zuster, die u toeriepen: Het hart naar Boven, hier beneden is het niet! Maar, wat is dát, wilt gij hier blijven, dankt gij God nog voor iederen dag, die Hij tot uw jaren toedoet? En dát nog wel een profetes! Gij moest óns volmaaktste gebed kennen: vergeef ons onze schulden en breng onze ziel in den hemel! Amen.

Als Simeon nóg tot ons spreken kon, zou hij niet om een antwoord verlegen zijn. Door den Geest gedreven als in de dagen van ouds, zou hij ons toeroepen: Broeders, bekeert u tot het konink- rijk! Ziet Hém, Die een Licht is tot verlichting der Heidenen en tot heerlijkheid van Zijn Volk Israël! God, Die Abraham bond aan een zoon, Israël aan een land, David aan een scepter, mij aan de verwachting dat ik Christus den Heere zou zien, binde u aan het geloof van God op Aarde. Hij leere u bidden: Uw koninkrijk kome, dat koninkrijk waarin de hemel is, want het is tot in éeuwigheid!

Anna zou hem bijvallen: Door het geloof heb ik mijn leven niet aangemerkt dat ondergegaan was, noch de rouw die mijn hart dreigde te breken, noch de dood die mijn aderen verkalkte, maar ik heb vastgehouden de belofte des Verbonds: uwe dagen zullen verléngd worden in het land dat u de Heere uw God geeft. Eli brak den nek, toen de ark des Verbonds was genomen, maar mijn geloof heeft door genade de belofte vastgehouden. Toen Pompejus doordrong in het Heilige der Heiligen, toen de zoon van Ezau den troon van Jakob be- krom, heb ik niet gesproken: Vervloekt zij de dag, dat ik geboren ben! Heb ik niet gebeden: Heere, néém mijn ziel, want ik ben niet beter dan mijn vaderen! Maar ik heb den Christus verwacht, mijn ziel wachtte op den Heer, meer dan de wach- ters op den morgen.

Gelooven WIJ dan in Christus, den HEERE!

Laat van óns gezegd mogen worden: deze heb- ben insgelijks den Heere beléden.

Zij hebben in dagen, zoo donker als die van Anna, waarin de Kerkbruid zélve een weduwe scheen, beleden het jaar onzes Heeren, het jaar der Verhooring van Jezus Christus.

God gaf hun hart één grootsch ontroeren,

Dit vreeslijk en geweldig spel:

Den bouw verheten te volvoeren

Tot Hij zal zeggen: het is wel! (De Merode.)

N. B.

Ach ja.

Wanneer althans deze professoren zich nooit vergisten.

Maar dan ware deze Promovendus ook wel door zijnen Promotor behoed voor het maken van door de critiek aangewezen en bewezen kapitale fouten.

En deze Professor-recensent laat niet eens blijken, dat hij wel door eigene lezing kennis genomen had van de op deze dissertatie uitgebrachte critiek.

Heeft dan dergelijke lofspraak zoo hooge waarde?

En getuigt het overnemen en op deze wijze gebruiken van dit besprekingsartikel door den Herautschrijver „van wetenschappelijken zin“?

Schijnt het niet, dat hij het zwakke en ter zake van bedoelde critiek niets-zeggende van Prof. Volbeda's artikel niet eens heeft opgemerkt?

Of wel?

Maar desniettemin staande?

In De Heraut van 19 Dec. j.l. wordt één der punten van de critiek op bedoelde dissertatie betwist. Het geldt de quaestie van het ambts-halve zitting hebben van leden der Classisale vergadering. Allerlei omstandigheden en vroegere gevallen worden genoemd, toen sommige gemeenten alleen maar een predikant hadden, en nog geen ouderlingen en diakenen, en deze predikant dan zonder credentiebrief ter Classisvergadering verscheen. Eindelijk luidt het dan: „Waar geen kerkeraad is kan natuurlijk van delegatie geen sprake zijn... De predikanten kwamen op de Classis dus zonder delegatie of credentiebrief mee te brengen, alleen omdat ze predikanten waren en als zodanig hun kerken vertegenwoordigden”.

Nu werd reeds in De Bazuin van 5 Nov. j.l. aangegeven, hoe foutief de voorstelling is, dat Voetius leeren zou, dat de leden eener Classisvergadering in bepaalde gevallen ambts-halve leden der vergadering zouden zijn; en in De Reformatie van 16 Juli j.l., dat dit ambts-halve ook niet opgaan zou, wanneer gemeenten buiten den predikant geen ambtsdragers hadden.

De onjuistheid der conclusie: „dus... alleen omdat ze predikanten waren”, blijkt ook terstond, wanneer we ons een geval concreet voorstellen.

Stellen we, dat de Classis Zutphen vergadert. En dat daar kwam de predikant van Zonnemaire in Zeeland, of die van Thesinge in Groningen, en dat de gemeenten aldaar geen ouderlingen en diakenen hadden, zouden dan deze predikanten als stemhebbende leden ter vergadering der Classis Zutphen worden toegelaten?

Natuurlijk niet.

Maar zij waren toch predikanten?

Ja, doch dat zou niet voldoende zijn.

Zij zouden predikant moeten zijn van ééne der kerken van de Classis Zutphen.

Dus niet „alleen omdat zij predikant waren”, zonder meer, zouden zij stemhebbende leden dezer Classis of van eene andere Classis kunnen zijn, maar alleen omdat zij predikant zouden zijn van ééne der kerken van de betrokken Classis.

Niet hun predikantschap als zodanig, maar hunne betrekking als predikant tot ééne der Classiskerken zou hen als stemhebbende leden der Classisvergadering doen toelaten.

De Classes enz. zijn vergaderingen van Kerken door hare vertegenwoordigers, en niet, zooals de Kerkeraden, vergaderingen van ambtsdragers als individuele ambtsdragers, en zij dragen daarom ook een ander karakter dan kerkeraadsvergaderingen.

Dat Calvijn Synodes meermalen „conventus pastorum, samenkomsten van herders” noemt, is in geen enkel opzicht tegenbewijs. Om meer dan ééne reden niet. Om de bijzondere kerkelijke toestanden en verhoudingen te Genève met omstreken. En om eene reden, die reeds aangegeven werd in De Reformatie van 16 Juli j.l., en in De Bazuin van 5 Nov. j.l.

Dergelijke vergissing, waarbij de in de redeneering gemaakte sprong niet opgemerkt noch erkend wordt, hoe wel die aangewezen werd, is veelbetekenend. Van „niet getuigen van wetenschappelijke zin” gesproken!

We behoeven ons ook maar te herinneren de foutieve redeneeringen en historie-mistekeningen, waarop ik wees in mijn artikel: „Dr H. H. Kuypers jongste aanval op de Theologische School”, in De Reformatie van 12 Maart 1937. S. GREIJANUS.

P.S. Overigens wordt in dit stuk van Prof. Volbeda ook beweerd en door De Heraut overgenomen, dat de leiders der doeleantie in hunne kerkrechtelijke beschouwingen fout gingen. „Vooral de leiders der Doeleantie... waren tegelijk niet genoeg op hun hoede voor het gevaar, dat nu dreigde van het Independentisme en verloren wel eens uit het oog, dat de Scylla van het Independentisme een niet minder groot gevaar is dan de Charybdis van de hiërarchie. Al was echter

hun canonisch equilibrium gestoord, ze hadden toch te gezond verstand om geheel Independent te worden.” Natuurlijk beteekent dit te dezer zake op zichzelf niets. Want als de beschuldiger van Independentisme zelf hiërarchisch is? De hiërarch zal den zuiver Gereformeerde van Independentisme beschuldigen. Het is dus bij zulk een onbewezen uitspraak maar de vraag, wat de beschuldiger zelf is. S. G.

De Hagen over den Heer Janse.

De T. H. Hagen schrijft in „Delftsche Kerkbode” over twee boeken van den Heer Janse. Het eene is een herdruk van diens: „De mensch als levende ziel”. De Hagen „had wel gewild, dat hij (J.) geen 2e druk daarvan had uitgegeven, en gewacht op de uitspraak van de benoemde Synodale Commissie”. Ik vraag me af, waarom juist De Hagen dat gewild had. Heeft hij dat ook gewild ten aanzien van de brochures van Prof. Dr V. Hepp? Zoolang men Prof. Hepp aanmoedigt om over kwesties die (nog wel op zijn eigen aandrang) aan een commissie overgegeven zijn, als lid der commissie een reeks brochures te schrijven, waarin ook over andere leden der commissie op zoo karikaturiseerende manier wordt geschreven, moet De Hagen den Heer Janse, die niet eens lid der commissie is, niet verzoeken na te laten, wat in Prof. Hepp geprezen wordt.

Het andere boek van den Heer Janse is diens „Leven in het Verbond”. Daarvan zegt de recensent:

„Leven in het Verbond” is een ander soort werk, waartegen ook wel bedenkingen ingebracht kunnen en zullen worden, met name ten opzichte van het zelfonderzoek, maar dat als geheel de zuivere Schriftuurlijke lijnen trekt. Vooral ten opzichte van onze jeugdverenigingen. Een kostelijk boek, waardoor we weer een frisse kijk krijgen op het Verbond des Heeren. Voor velen in de kerk wel nodig. Daardoor wordt het geestelijk leven gebaat.

Hier ligt een heel stuk rechtvaardiging in, en een afwijzing van hier en daar op instigatie van Prof. Hepp opkomend verzet tegen wat de Heer Janse schrijft over het verbond. K. S.

HET BOEK VAN DE WEEK

Rondom de Kuypers-litteratuur.

VI.

Onder de Gezindheden voor wier recht Groen met zoo groote volharding streed neemt de Hervormde Gezindheid een bijzondere plaats in. Met grooten nadruk pleit Groen daarom speciaal voor „het regt der Hervormde Gezindheid”.

Ook deze Gezindheid — Groen wordt niet moede het te betoogen — bezit dat recht niet krachtens beschikking der Regeering of volgens het besluit der Volksvertegenwoordiging, neen, het is verankerd in Gods ordeningen.¹⁾

Dat recht der Hervormde Gezindheid bestaat hierin, dat zij recht heeft „op de handhaving van haar leer; op de eerbiediging der waarheden die zij belijdt; op de prediking van hetgeen zij als het alleen schriftuurlijk en zaligmakend Evangelie beschouwt”. De werkelijke leden der Kerk — dat zijn zij die aan de hoofdzaak en het wezen van het geloof der Kerk gehecht zijn — „hebben regt de verwijdering te eischen dergenen die te gelijk leeraars in de Kerk en bestrijders van de kerkleer verlangen te zijn”. Zij hebben recht op onderwijs voor hun kinderen overeenkomstig het geloof der Kerk. Zij hebben recht op een vorming der toekomstige leeraars niet tot vijanden en bestrijders,

1) Het Regt enz., p. 122/3.

zij maar macht kunnen uitoefenen. Maar dat is recht vorstelijk, indien men als Jozef, alle rechten heeft en die alle overdraagt aan een klein kind en nog niets ziet van de macht en de glorie, die bij een koning en zijn rechten hooren; om te gelooven alleen in God. Die bij het recht ook de macht geven zal op Zijn tijd.

Nu, in dat groote geloof, dat de Zoon van Maria, wanneer Hij op aarde gekomen zal zijn, niet alleen het recht op de macht ontvangen zal, maar ook op recht en gerechtigheid Zijn heerlijk koninkrijk vesten zal en de macht veroveren en alle wetten nalen en Zijn volk dienen zal; in dat groote geloof, dat toch naar menschen-zeggen een wisseltrekken op de eeuwigheid is, staat Jozef op en neemt Maria tot zich in huis. En deze man, wat een man! blijft den Heere en Maria en Israël dienen. Want hij maakt van zijn huwelijksrechten geen gebruik, tot aan de tijden, dat Maria haren eerstgeboren zoon gebaard zal hebben. Hier is een koningszoon, die sterker is dan alle stedendwingers, want hij beheerscht ziel en zinnen, lichaam en leven en stelt die Gode dienstbaar. Hij dient zijn volk en geeft zijn vrouw ten bate van Gods werk.

Groot is deze Jozef. Wat een sparende liefde. De Vader van Maria's Kind heeft gesproken. En nu behoeft Maria voor haar naam en voor de eere en toekomst van haar Zoon niet meer bevreesd te zijn. Want over haar eer en over de toekomst van den Zoon waakt deze Jozef, deze geloovige ambtsdrager Gods. Want ingeschreven zal nu het Kind worden als Zoon van David en dat zal Hij

maar tot verdedigers en handhavers der kerkleer.²⁾

Dit diep gefundeerde, onverwoestbare, onschendbare recht bepaalt nu ook de verhouding van de Kerk tot den Staat. Het bakent vanzelf de grenzen af, die beider sfeer scheidt. Het bepaalt ook het verband, dat tusschen beide moet bestaan.

Daarom treft Groen nu het volgende. En dat zijn grondgedachten die voor iedere periode van zijn levensstrijd gelden.

„Onafhankelijkheid in al wat geloofsaangelegenheden betreft, volledige onafhankelijkheid der Kerk, om volledige onderwerping aan het eenige Hoofd te kunnen bewijzen, moet in elke verhouding tot het wereldlijk gezag voorop staan.”³⁾ „Autonomie der Gemeente, bevoegdheid en verplichting tot verkondiging der leer, tot vorming der leeraars, tot onderwijs en opvoeding der jeugd, overeenkomstig het geloof”, dat is naar Groen's overtuiging, wat „onontbeerlijk is voor de rigtige verhouding van Staat en Kerk”. „De Kerk moet geëerbiedigd worden „in haar geloof, in de zelfstandigheid van haar inrigting, in de onafhankelijkheid, welke voor onderwerping aan den Heer der Gemeente, aan den Heer van allen vereischt wordt.”⁴⁾ „Dit is de theocratie ook van Calvijn. Niet de onderwerping van den Staat aan de Kerk, maar de onderwerping van beide aan God en zijn eeuwige wet.”⁵⁾ En de Kerk en de Staat, „onafhankelijk beide, reiken elkander, waar onderwerpen van gemeenschappelijk belang zijn, in gemeen overleg de hand.”⁶⁾ Alzoo „geen staatsalvermogen, ten gevolge waarvan — om mij bij twee punten te bepalen — de Staat opperschoolmeester en opperdiaken zij.”⁷⁾ Telkens weer poneert Groen de leus: niet het ultramontaanse beginsel: de Staat onder de Kerk; ook niet het revolutionaire beginsel: de Kerk onder den Staat, maar de leus der Reformatie: zelfstandigheid der Kerk!⁸⁾

Hoe de bescherming van de Kerk door den Staat — waarop de Kerk recht heeft⁹⁾ — moet geschieden, is uit het bovenstaande gemakkelijk af te leiden.

Nooit wordt de Staat geroepen om te beslissen over interne kerkelijke aangelegenheden als leer, tucht, kerkinrichting en -regeering. „Laat men bewaard blijven voor een theologiserend Gouvernement!” roept Groen uit.¹⁰⁾

Neen de Staat is alleen maar geroepen „om kracht te verlenen aan hetgeen omtrent den aard en de voorwaarden der Kerkgemeenschap, in de Belijdenis zelve, kerkelijk beslist is. Als ik de hulp der Policie tegen overlast in mijne woning verzoek,

2) Idem, p. 92; V: XII. Adviezen, II, (1857), p. 270, 272. Narede van vijfjarigen strijd, p. 58.

3) Het Regt enz., p. 98.

4) Idem, p. XII.

5) Ned. Ged., IV, p. 341.

6) Adviezen, II, (1857), p. 272. Narede enz., p. 58.

7) Idem, p. 268.

8) Ned. Ged., IV, p. 18, 143, 150, 173, 277, 340.

9) Over het recht van de Kerk op bescherming door den Staat, schrijft Groen: „Met den Staat vereenigd, heeft de Kerk op onafhankelijkheid in haar eigenaardigen werkkring evenzeer regt. Van den Staat gescheiden, is zij evenzeer tot het inroepen der algemeene beginselen van regt en billijkheid bevoegd. Zij steunt bij haar aanvraag, niet op eenigen voorrang, op eenig voorrecht, dat uit eene te niet gegane betrekking op den Staat zou kunnen worden afgeleid; maar wel op het algemeen regt van elke corporatie, zoowel als van ieder bijzonder persoon, om, wanneer men onrecht lijdt, te onderkennen dat de Overheid het zwaard niet te vergeefs draagt.” Het Regt enz., p. 98/9. Vgl. vooral: Aan de Hervormde Gemeente, p. 80/81.

10) Het Regt enz., p. 101. „Geen theologiserend Gouvernement! dat is de regel, ik zou durven zeggen de gouden regel, welke door mij op den voorgrond gesteld werd.” Grondwetsherziening en Eensgezindheid, p. 410.

danken aan dezen Jozef, dezen held des geloofs.

Van hem verhaalt de Schrift weinig. Maar wat zij verhaalt is meer dan voldoende om hem dankbaar te zijn. Och neen! om met hem den Heere te danken voor Zijn genade-heerschappij. En nu zal ons laatste woord gewijd zijn aan Hem, Die Davidszoon en tevens Heer is; aan Hem, Dien Jozef Jezus noemen zal.

Van nu aan heeft dat doorluchtig geslacht van David zijn doel bereikt. Geen vrouw zal meer een rol spelen. Er zal niet meer een vrouw van Uriel staan tusschen David en Salomo, wijzend op echtbreuk; of een Maria, tusschen Jozef en Jezus, vreezend voor echtscheiding.

En toch! en toch! tusschen Jezus Christus en den Vader staat de bruid van het Lam, het volk des Heeren. Want hier is nu de Koning, op Wien alle einden der aarde hopen. Hij is alleen daarom waarlijk Koning, omdat Hij Zijn volk zalig zal maken van hun zonden. Ja, Hij is zeker van Zijn overwinning. Hij komt Zich hier woning maken om vanuit Maria's schoot de geheele aarde aan Zich te onderwerpen. Hij komt onder de bescherming van des Vaders wet. Jezus Christus komt maar niet een pógging wagen; Hij komt niet in de wereld om het eens te probeeren. Maar Hij komt zegevierende in deze wereld. Geen mensch, die het ziet, dan alleen een Jozef en een Maria; en deze alleen, omdat zij door geloofsovergave de openbaring des Heeren, het woord des Vaders over hun Zoon hebben aanvaard. De eerste onderdanen vindt de groote Davidszoon in Zijn vader

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN

„Jezus Christus, de vrouw des Vaders verlossend”.

III. „Het Echtverband door den Heer van David hersteld”.

De genadeheerschappij des Heeren komt nu echter tot volle openbaring in den Zoon van Maria, die tevens Zoon van Jozef wil zijn, om van dezen niet te erven erfschulden van menschen en koningen; maar alleen erfrechten op troon en volk. En wat nu van den vader geldt, zal ten volle van dezen grooten Davidszoon gelden. Immers in Jozef's leven openbaart zich toch wel de wet der vernedering. Wie ter wereld kan in dezen timmerman de koning-in-rechten zien? Herodes vreest hem tot op dit uur nog niet, anders was hij al door de hand van dezen grootmoordenaar gevallen. Niet in tel bij volk en overheden. Men loopt hem voorbij en groet hem niet met den aan koningen verschuldigde eerbied. Maar God ziet het hart aan. In deze borst klopt een koninklijk hart! Vooral ziet God de Heere Zijn beloften aan. Want deze man is nu de enige ter wereld, die aan Maria's Kind eeuwenoude rechten geven zal. Zeker, Jozef heeft kleine kracht; maar hij heeft recht. En dat is meer dan macht. De menschen spreken anders. Die trappen op rechten, wanneer

behoef ik mijn leef

De leer, he grondslag der zijdsche den Slaa bij de ve den Staat

Als de treedt me ment den

„de acte heid van vraag, de wie is d sociatie is de Ke de Staat de Staat geloof? zindheid

Zoo ha Roomsche anen Christi eenstemm op grond ming is recht van volgens „natuurlijk zijdsche schap ge de menig wiens eig aarzeling

Graag den hoog

11) Idem.

12) „De haar leer in heid is het is voor Ke verpligting.” dit principe haar bemoe

„De Reger belang war maar in ee II, (1857), we: „de gu belang hee king van Is satie, zonde althans, on zeide hij (C van de lea maar erke Kerk in he gang vathaa p. 271: „We geven op la nix.” p. 27-

Departeme wat de Mi echnheid op staan twee volgens des Confessiona steld. Vgl. Eensgezind

13) Het

14) Het

p. 276. „U Hervormde heer Metm enkel voor gevolgtrek ik getoond bij algeme voor de re voor ander Roomsche-lu hanne regte terrein zo Eensgezind

naar de Want zij Zij wijdd Christus”

Hij kon volen he-huis van kunnen zijn, hun. God. All David fa Hij is ee niet bev Rome's C De zond 's Heere in Jezus geworde schappij.

Is Hij met God duivel o her stelt leven en alleen w mensche is Hij! z Triumf. toe aan rechtigh het rech lijkheid